

Почитувани претставници на граѓанските организации,

Ви благодариме на интересот за учество на Повикот до граѓанскиот сектор за придонес во подготвувањето на Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2025 година. Пополнетиот образец (заедно со прилозите, доколку ги има) доставете го до Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат на Владата на Република Северна Македонија, електронски на адреса nvosorabotka@gs.gov.mk со назнака **Иницијатива за ГПРВ 2025, до 20.9.2024 година**. Со доставување на образецот потврдувате дека се согласувате вашата иницијатива да биде објавена на веб страницата www.nvosorabotka.gov.mk.

Општи податоци за здружението / фондацијата

Име на здружението/фондацијата: Фондација за интернет и општество **Метаморфозис**

ЕМБС (матичен број на правниот субјект според податоците во Централен регистар): 5922020

Седиште и адреса (улица, број, општина): ул. „Франклин Рузвелт“ бр. 19, кат 2 Општина Карпош, 1000 Скопје

Застапник: Бардил Јашари

Веб страница: <https://metamorphosis.org.mk/>

Електронска пошта (e-mail): info@metamorphosis.org.mk

Телефонски број за контакт: +389 2 3109 325; 070 327 261

Лице за контакт: Данче Даниловска Бајдевска

Предлог- иницијатива

за годишна Програма за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2025 година

Наслов на иницијативата: Креирање на Национална стратегија за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите

Стратешки приоритет: (придонес - поврзаност со определен стратешки приоритет на Владата на Република Северна Македонија)

Креирањето на **Национална стратегија за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите** директно придонесува кон третиот и петтиот стратешки приоритет на Владата утврдени во Програмата на Владата 2024-2028 година, односно „Владеење на правото во институциите“ (III), „Национални приоритети“ (V) и „Права и слободи“ (VI).

Приоритетна цел: (придонес - поврзаност со определена стратешка цел на Владата на Република Северна Македонија)

Креирањето на Национална стратегија за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите директно придонесува кон остварување на следните приоритетни цели од стратешките приоритети:

Програма на Владата 2024-2028 година - „Владеење на правото во институциите“: „Со системски пристап, ќе ја унапредиме дигиталната трансформација на јавниот сектор. Министерството за дигитална трансформација ќе работи на креирање политики, регулација, иницирање и спроведување на програми во однос на дигиталната трансформација на општеството и јавните услуги, како и во областите на електронските комуникации и медиумите. Со цел обединување на капацитетите и зголемување на бројот на активности за развој на информатичкото општество и промоција на дигиталната трансформација, Владата ќе предложи нова Национална ИКТ стратегија. Дополнително, заради справување со сајбер-заканите, предвидуваме донесување на национална стратегија за сајбер-безбедност и закон за сајбер-безбедност.“

Програма на Владата 2024-2028 година - „Национални приоритети“: „Клучна стратешка цел на идната Влада е Македонија да биде полноправна членка на Европската Унија. Владата на Република Македонија ќе биде одговорен партнер во меѓународните односи, фактор на стабилност во регионот и пошироко, како и активен чинител во глобалните случувања и поставувањето на односите на меѓународната сцена. Во симбиоза помеѓу внатрешната и надворешната политика, Република Македонија треба да ја доизгради, но и постојано да ја надградува својата улога како успешна европска демократија, која дава позитивен придонес кон регионалниот и светскиот мир, кон стабилност и одржлив развој.“ „Владата ќе остане посветена на европската и евроатлантската безбедносна рамка и целосна усогласеност на политиката на земјата со заедничката надворешна, безбедносна и одбранбена политика на ЕУ, континуирано ќе придонесува во мисиите на ЕУ за управување со кризи и операциите предводени од НАТО.“ „Полноправното членство во НАТО претставува клучен столб за долгорочната стабилност, безбедност и просперитет на Македонија. Како земја членка на НАТО ќе продолжиме со активниот придонес во безбедносните мисии, вклучително и оние на ЕУ и ООН. Истовремено ќе продолжиме со активното учество во меѓународните операции кои придонесуваат за обезбедување на глобалниот мир и безбедност. Преку овие активности, Македонија ќе се изгради како доверлив и сигурен партнер во разрешувањето на комплексните меѓународни предизвици како што се нелегалните миграциски движења, последиците од војните на европска територија и пошироко, глобалните терористички закани, хибридниот војни и опасностите по човековите права и демократијата.“

Програма на Владата 2024-2028 година - „Права и слободи“: „Ефикасна борба против дезинформациите и лажните вести во медиумите и на Интернет просторот.“

НППА (поврзаност со пристапни партнерства како и соодветна идентификација на поглавје и подрачје)

Кластер „Основни вредности“ со Поговје 23: Правосудство и фундаментални права и Поговје 24: Правда, слобода и безбедност.

Кластер „Конкуренција и инклузивен раст“ со Поговје 10: Информатичко општество и медиуми, Поговје 19: Социјални политики и вработување, и Поговје 26: Образование и култура, како и Кластер „Надворешни односи“ Поговје 30: Надворешни односи и Поговје 31: Надворешна, безбедносна и одбранбена политика.

Извештаите на Европската комисија за Северна Македонија за 2022 и 2023 година јасно посочуваат (2022) „Онлајн медиумите не се регулирани со конкретен закон, а постојат различни ставови за потребата од регулирање, особено во поглед на растечките закани од дезинформации. Онлајн медиумите и платформите на социјалните медиуми се главниот извор на дезинформации, погрешни информации,

говор на омраза, прекршување на професионалните стандарди и прекршување на правата на интелектуална сопственост. Потребни се кампањи за да се зајакне разбирањето на засегнатите страни и пошироката јавност и да се зголеми нивната отпорност наспроти дезинформациите.“

(2023) „Треба да се подобри разбирањето на јавноста за ризиците од дезинформации, како и да се подобрат вештините за медиумска писменост во општеството. Сегашните мерки за спречување на дезинформации не се многу ефикасни.“

Креирањето на Национална стратегија за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите директно ќе се надоврзе и на позитивното укажување од Извештајот за 2022г. „Во октомври 2021 година Владата донесе Националната стратегија и акцискиот план за градење отпорност и справување со хибридни закани (за периодот од 2021-2025 година). Овие документи вклучуваат широк опсег на активности за справување со предизвиците поврзани со дезинформации и хибридни закани.“

Образложение:

Креирањето и спроведувањето на **Национална стратегија за градење општествена отпорност** кон штетните влијанија на дезинформациите е од суштинско значење во време кога целиот демократски свет се соочува со опасноста за нарушување на функционирање на демократскиот систем заради штетното влијание на дезинформациските кампањи и други форми на манипулации, особено оние кои целат да ги продлабочат поделбите во општеството и недовербата во институциите со цел да го забават и спречат процесот на интеграција во Европската Унија и другите стратешки интереси на Република Северна Македонија, да се опструира владеењето на правото во полза на коруптивни структури, при што се нарушуваат основните човекови права.

Напливот од дезинформации не е само проблем на медиумите и професионалното новинарство, туку е поширок безбедносен проблем и токму затоа Владата и другите надлежни институции треба да го водат процесот на соочување со него, при што обликувањето на решенијата мора да биде врз основа на демократските принципи и човековите права, кои проактивно ги артикулираат граѓанските и медиумските организации.

Во април 2023 г. Владата на Република Северна Македонија ги прифати **Препораките произлезени од иницијативата на граѓанските организации (во прилог)** според кои институциите, во партнерство со медиумите и граѓанските организации, треба да креираат јавни политики, стратегии и механизми за зголемување на отпорноста кон дезинформации и за развивање на медиумската писменост, имајќи предвид дека ова безбедносно прашање ги надминува рамките на медиумската сфера и мора да опфаќа содејство со сите надлежни државни институции преку инклузивен процес кој ќе овозможи учество и сопственост на сите засегнати општествени субјекти – односно пристап за вклучување на целото општество (All society approach).

Земајќи ја предвид мултидисциплинарната природа на проблемот со дезинформациите, овој процес е компатибилен и комплементарен на процесот на спроведување на итните реформски приоритети во областа на медиумите, кои се неопходен дел од процесот на пристапување кон Европската Унија, како и потребата за итно усогласување на законската рамка со сите релевантни директиви и регулативи на ЕУ, особено оние што го адресираат прашањето на ширење дезинформации, содржини со кои се поттикнуваат говор на омраза, тероризам и други облици на криминал. Инклузивноста е неопходна, бидејќи градењето отпорност на дезинформации е прашање што има повеќе димензии - од националната безбедност до унапредување на медиумските слободи, борбата против корупцијата и зајакнување на улогата на граѓанското општество како двигател на демократизацијата, и бара мултидисциплинарен пристап и проактивна дејност на државните институции во рамките на нивните надлежности.

Бидејќи дел од градењето на отпорноста е и унапредување на дигиталната писменост и особено медиумска

писменост, преку оваа национална стратегија треба да се цели кон општество со развиено критичко мислење и отпорност кон лажни вести и дезинформации развиени и преку државниот образовен систем, како и преку поддршка за неформалното образование и едукација преку медиумите, за да се допре до сите сегменти на населението, вкл. и возрасните граѓани.

Надлежни органи за оваа иницијатива треба да бидат Кабинетот на Претседателот на Владата на РСМ, односно Генералниот секретаријат на Владата, во соработка со Министерството за одбрана, Министерство за дигитална трансформација, Министерство за администрација, Министерство за правда, Министерството за европски прашања, Министерство за образование и наука, Министерството за здравство.

Очекувани влијанија: (Кои се очекуваните влијанија од предлог-иницијативата)

Очекуваните влијанија на долг рок се:

- Зголемена општествена кохезија преку системски пристап за градење култура на критичко мислење и општествен дијалог на сите нивоа, со цел остварување на демократски развој и надминување на високата поларизација и фрагментацијата во општеството градење консензус за заедничка визија и мерки за остварување на стратешките цели, меѓу кои примарна е интеграцијата во ЕУ.
- Усогласеност на правниот систем на РСМ со постојната и новововедената Европска легислатива и регулатива, а во случајов со дигиталната писменост, со процесот на надградба на медиумските закони (врска: проектот EU for Freedom of Expression: Alignment of National Media Legislation with EU Acquis and Media Standards) и усогласувањето со Закон за дигитални услуги (Digital Services Act) и Законот за дигитален пазар (Digital Markets Act) кои стапија на сила во 2023 г, како и усогласувањето со Директива на ЕУ за слобода на изразување.
- Зголемена транспарентност и соработка на државните институции со засегнатите страни од сите други општествени сектори – граѓанските организации, медиумите, приватниот сектор, академската сфера.
- Зголемување на квалитетот и влијанието на професионалното новинарство како столб на демократијата.
- Способни и информирани граѓани кои умешно и совесно учествуваат во демократските процеси, при тоа придонесувајќи кон нивна поголема активност и поголем придонес кон креирање на политики и учество во јавната сфера како и разни јавни процеси преку електронски пат, обезбедени од државата;
- Поквалитетен образовен систем кој одговара на потребите на пазарот на трудот и испорачува кадар способен за логично и критично размислување базирано на факти;
- Оспособена јавна администрација за спроведување на поефикасен и побезбеден систем за испорака на јавни

Финансиски импликации: (Дали предлог-иницијативата предизвикува финансиски импликации? Ако има, дали потребните средства се обезбедени и од кои извори?)

Предлог-иницијативата предизвикува финансиски импликации. Потребните средства не се обезбедени.

Прилози (со наведување на авторот на документот):

- Препораки за заедничка акција за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите (2023), група здруженија
- Геополитичка перспектива на тековите на дезинформации во Западен Балкан (2023), автор Ирена Вишинска
- Ефектот на дезинформациите и странските влијанија врз демократските процеси во Северна Македонија во 2023 година (2023), Метаморфозис фондација за интернет и општество
- Климатските заговори на Западниот Балкан – наголемо увезувани и упорно повторувани (2024), автор Метаморфозис фондација за интернет и општество
- Декодирање на дезинформации: Регионално мапирање на дезинформации и граѓанското општество во Западен Балкан (2024), автори Даниел Мило и Маја Дурлиќ
- „Миражот на вистината: комплексности и предизвици на дезинформациите во Западен Балкан“ (2024), група автори, ко-автор Бардил Јашари

17.09.2024 година

Потпис на застапникот